

จุดประกาย ประชานิยม หรือ จุดจบโลกาภิวัตน์

จุดเริ่มต้นของประชานิยม (Populism) ในอดีตมาจากการตอบโต้ของกลุ่มประชาชนที่สนับสนุนผู้นำอุดมการณ์ต่อต้านรัฐบาล เพราะไม่เชื่อถือในนักการเมืองและระบบการเมือง โดยต้องการผู้นำที่มาแก้ความบกพร่องของประเทศ ผ่านนโยบายสุดขั้วและการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมและการเมือง หรือพูดง่าย ๆ คือ ยิงผู้นำใหม่เสนอแผนการเอาใจประชาชนมากเท่าไร ก็ยิ่งได้คะแนนเสียงและความไว้วางใจให้มาปฏิรูปประเทศมากเท่านั้น

ในหลายปีที่ผ่านมากระแสประชานิยมเริ่มแผ่ลงเพราะตลาดเริ่มเอนความสนใจไปที่กระแสของ “โลกาภิวัตน์” (Globalization) แทน ซึ่งคือการหลอมรวมของสังคมให้เป็นหนึ่งเดียวหรือ “ความเท่าเทียมกัน” แต่ในปี 2016 ที่ผ่านมาประกายของกระแสประชานิยมเริ่มกลับมาติดอีกครั้ง สร้างความสั่นสะเทือนให้สองประเทศใหญ่ในโลกตะวันตกจากเหตุการณ์แรกคือ Brexit ของอังกฤษ และต่อด้วยชัยชนะของประธานาธิบดีของฝั่งสหรัฐอเมริกาที่พลิกความคาดหมายและช็อกกันทั่วโลกในช่วงปลายปี

หลายท่านอาจยังคงสงสัยว่าจะอะไรเป็นปัจจัยปลุกกระแสประชานิยมให้กลับมาอีกครั้ง ถ้ามองลงไปถึงแก่นแท้ของปัญหา ก็มีอยู่หลายมิติเลยทีเดียว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม การเมือง การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก ส่วนเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ยาก ปัญหาซ้ำซากพวกนี้จึงเกิดภาวะที่ประชาชน “โกรธเคือง” กับชีวิตและความเป็นอยู่ มีมุมมองว่าประโยชน์ต่าง ๆ ตกไปอยู่กับคนรวยหรือผู้มีอิทธิพล โดยยกความผิดโทษผู้นำประเทศว่าทำหน้าที่บกพร่องและไม่มีความเหมาะสมที่จะนำประเทศอีกต่อไปต่าง ๆ นานา ซึ่งนำไปสู่การเลือกผู้นำประเทศคนใหม่ แต่ที่สำคัญที่สุดคือจากความคิดว่า ประเทศตัวเองกำลังมีอำนาจถดถอยลงเรื่อยๆ ไม่ยิ่งใหญ่เหมือนแต่ก่อน ทั้งอังกฤษและสหรัฐฯ ต่างคิดว่าประเทศตัวเองสามารถอยู่รอดได้โดยไม่ต้องพึ่งพาใคร จนกลายเป็นกระแสต้านโลกาภิวัตน์ไป

ในปี 2016 ที่ผ่านมา
ประกายของกระแส
ประชานิยมเริ่มกลับมา
ติดอีกครั้ง จากเหตุการณ์
แรกคือ Brexit ของ
อังกฤษ และต่อด้วย
ชัยชนะของประธานาธิบดี
ของฝั่งสหรัฐอเมริกา

คำถามที่นักลงทุนยังคงค้างคาใจอยู่คือ
“ทรัมป์จะสามารถแปรคำมั่นสัญญาของเขาให้เป็นนโยบายจริงได้หรือไม่?”

ถ้าจำกันได้สำหรับกรณี Brexit นักการเมืองที่เอียงขวาจัด ในเจด ฟาราจ มีความสามารถในการโน้มน้าวประชาชนทั้งประเทศให้ออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป สร้างความตื่นตระหนกให้ตลาดอย่างฉับพลัน ถึงแม้ว่าตลาดได้วิเคราะห์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับอังกฤษแล้วว่า มันได้ไม่คุ้มกับเสียเลยก็ตาม ซึ่งบทเรียนสำคัญครั้งนี้ส่งผลให้พรรคขวาพ่ายแพ้การเลือกตั้งในเนเธอร์แลนด์ในเดือนมีนาคม เช่นเดียวกับประชาชนฝรั่งเศสที่ตาสว่างและได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่เลือกมาริน เลอ แปง ที่เอียงขวาจัดมาเป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้ความไม่แน่นอนของการเมืองยุโรปดูเหมือนจะคลี่คลายมากขึ้นในระยะนี้ แต่ตลาดยังคงต้องจับตาดูกันว่าเทรนด์นี้จะไปต่อไหม และความเป็นหนึ่งเดียวของสหภาพยุโรปจะกลับมาสั้นคลอนอีกหรือไม่ การเลือกตั้งในเยอรมนีและอิตาลีในเร็ว ๆ นี้จะเป็นตัวชี้ชะตาทิศทางตลาดโลก ถึงแม้ว่าผลสำรวจดูเหมือนทั้งสองประเทศจะไม่อ่อนคล้อยตามอังกฤษก็ตาม แต่บทเรียนราคาแพงที่ผ่านมาอาจได้เห็นพวก “ประชานิยมฝ่ายขวา” ขึ้นสู่อำนาจอีกก็ไม่ได้

อีกบุคคลที่สะท้อนความเป็นประชานิยมได้อย่างดี คงหนีไม่พ้นโดนัลด์ ทรัมป์ กับนโยบายสุดโต่ง ไม่ว่าจะเป็นเทรนด์ที่ตอกย้ำแนวคิดปกป้องประโยชน์ตัวเองหรือ Protectionism ซึ่งคาดว่า จะมีบทบาททวีคูณมากขึ้น ประกอบกับแผนการนำตำแหน่ง

งานกลับสู่สหรัฐฯ บ่งชี้ถึงสัญญาณการต่อต้านโลกาภิวัตน์อย่างจริงจัง เพราะทรัมป์เชื่อว่าความก้าวหน้าพัฒนาของเทคโนโลยี เช่น นวัตกรรมการผลิตหุ่นยนต์ จะนำมาสู่การสูญเสียดอกการตกงานของประชากร แต่สิ่งค้ำใจถึงว่าภาคธุรกิจยังไม่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในเร็ววันนี้ เนื่องจากค่าแรงในประเทศเกิดใหม่อยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับสหรัฐฯ และต้นทุนที่ถูกกว่าอย่างมีนัยสำคัญ แต่...คำถามที่นักลงทุนยังคงค้างคาใจอยู่คือ “ทรัมป์จะสามารถแปรคำมั่นสัญญาของเขาให้เป็นนโยบายจริงได้หรือไม่?”

จากภาวะที่เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของโลกยังไม่หลุดพ้นจากปัญหา การเติบโตยังชะลอ และการค้าขายยังซบเซา ประชาชนได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น เมื่อนักการเมืองยกประเด็นการปกป้องประโยชน์ตัวเองมาหาเสียง จึงได้รับคะแนนนิยมอย่างท่วมท้น แต่ถ้ามองภาพยาว ๆ นโยบายแบบประชานิยมไม่ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโลกแน่นอน ประเทศที่มีอิทธิพลต่อโลกสูง มีผู้นำคนใหม่ที่มีจุดยืน แนวคิด และนโยบายที่แตกต่างจากผู้นำคนก่อน ๆ ย่อมก่อผลกระทบต่อประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะคู่ค้าสำคัญ ประกอบกับนโยบายการไม่ต้อนรับผู้ลี้ภัยจะส่งผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซา หรือพุด่าง ๆ คือ การเติบโตของเศรษฐกิจต่ำแต่เงินเฟ้อสูง (Stagflation) นั่นเอง ซึ่งนั่นหมายความว่า จะสร้างความเสียหายให้เศรษฐกิจโลกในระยะยาว

ทั้งสองเหตุการณ์มีองค์ประกอบที่เหมือนกันอีกอย่างซึ่งสะท้อนในตลาดการเงินคือ ตลาดหุ้นให้ผลตอบแทนดี ตั้งแต่ Brexit ถึงปัจจุบันหุ้นโลกพุ่งเกินร้อยละ 16.6 ไปแล้ว (ข้อมูล ณ วันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2560) หรือสามารถตีความหมายได้ว่า นโยบายประชานิยมเป็นผลดีต่อตลาดหุ้น เพราะหากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของสินทรัพย์เป็นบวก หรือ positive correlation ที่ราคาสินทรัพย์เกือบทุกประเภทขึ้นพร้อมกันเกิดขึ้นเฉพาะช่วง Brexit แต่ช่วงการเลือกตั้งสหรัฐฯ เป็นไปตามกลไกของตลาด หรือ negative correlation

ถ้ามองอีกมุมหนึ่ง การต่อต้านโลกาภิวัตน์มีแต่ผลเสีย ยกตัวอย่างเช่น การที่ทรัมป์โหมว่าของใช้ทุกวันนี้ล้วนผลิตแต่ในประเทศจีน แต่เอาเข้าจริงตามสถิติแล้ว มีสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 3 เช่นเดียวกับอีกประเด็นคือ นโยบายการกีดกันผู้อพยพ ถ้าหากอ้างอิงจากสถิติเฉลี่ยผู้อพยพตั้งแต่ ค.ศ. 1850 มีไม่เกินร้อยละ 14 จากประชาชนสหรัฐฯ ทั้งหมด แต่ตามผลสำรวจประชาชนกลับมองว่ามีผู้อพยพมาอาศัยในแดนตัวเองมากกว่าร้อยละ 30 ซึ่งเกินความเป็นจริงอยู่หลายเท่า สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาทุกวันนี้มีส่วนมาจากการคาดการณ์กระแสโลกาภิวัตน์สูงเกินเหตุ และผู้คนทุกวันนี้ใช้อารมณ์เหนือเหตุผลและความเป็นจริงเสมอ...เลยเป็นชนวนจุดกระแสประชานิยมให้กลับมามีอีกครั้ง

แต่...กระแสประชานิยมจะต่อต้านยุคเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ มีเทคโนโลยีเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และมีการประสานเป็นหนึ่งเดียวได้จริงหรือไม่ เพราะการที่ทุกอย่างเชื่อมโยงกันมากขึ้น ไร้พรมแดนระหว่างประเทศ การเคลื่อนไหวของแรงงาน การค้า ข้อมูลข่าวสารอย่างมีเสรี จะมาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวที่ประชาชนเผชิญอยู่ผ่านเทคโนโลยี

ปัญหาที่อาจวนกลับไปอีกว่า...โอกาสในการรับรู้ข่าวสารยากที่จะเทียบกัน จากฐานะ การศึกษา และความเป็นอยู่ที่จะได้รับข้อมูลต่างกัน การปฏิรูปประเทศโดยเลือกผู้นำแบบขวาจัดจะมาช่วยต่อเติมส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งจะกลายเป็นคำถามที่วกไปวนมาและไม่สิ้นสุด เพราะยากที่จะประเมินการตอบสนองของตลาดที่ไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีเหมือนในอดีต

สรุปแล้วความผันผวนในตลาดการเงินนั้นเกิดจากอะไรกันแน่ ตลาดเปลี่ยนแนวมาชอบความตื่นเต้นแบบประชานิยมเพราะตลาดหุ้นตอบสนองดีในระยะนี้ ถ้าเป็นสมัยก่อนและทรัมป์ชนะ...ฟันธงเลยว่าหุ้นสหรัฐฯ ร่วงกระจาย แต่ถ้ามองถึงภาพรวมผลประโยชน์ของส่วนรวมในระยะยาวแล้ว การเปิดกว้างประเทศและการรวมเป็นหนึ่งเดียว (Globalization) น่าจะส่งผลบวกต่อเศรษฐกิจและตลาดการเงินโลกมากที่สุด ดังนั้นนักลงทุนยังคงควรคำนึงถึงการจัดพอร์ตที่กระจายความเสี่ยงในหลาย ๆ สินทรัพย์และหลาย ๆ ภูมิภาค ป้องกันคลื่นกระแสประชานิยมที่อาจกลับมาขัดตลาดการเงินโลกอีก...อย่างที่นักลงทุนคาดไม่ถึง